

งานวิจัยเรื่อง
การพัฒนาสังคมเชิงบูรณาการโดยใช้กองทุนสวัสดิการชุมชน
เป็นศูนย์กลาง

ปีที่ทำวิจัย : ปีงบประมาณ พ.ศ. 2554

หน่วยงาน : สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-12

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

.....

วัตถุประสงค์

1) เพื่อค้นหารูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาสังคมเชิงบูรณาการ (การคิดค้นและพัฒนาระบบสวัสดิการทุกมิติ) โดยใช้กองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นศูนย์กลาง 2) เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่เกิดจากการสังเคราะห์บทเรียนร่วมกับกองทุนสวัสดิการชุมชน 3) เพื่อให้เกิดกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และหน่วยงานในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ภาคประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบประเด็นที่สำคัญดังนี้ 1) ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดการก่อตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน 14 ตำบล คือ ผู้นำในชุมชนที่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งในการจัดตั้งกองทุน มีลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ คือ การจัดตั้งกองทุนใหม่ และการต่อยอดกับกลุ่ม องค์กรชุมชน เดิมที่มีอยู่ในตำบล 2) การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชน พบว่าจะมีการรับสมัครทุกเดือน และมีการรับสมัครเป็นรายปีๆ ละ 1 ครั้ง คณะกรรมการบริหารจัดการกองทุน จะมาจากการคัดเลือกผู้แทนในแต่ละหมู่บ้านเข้ามาเป็นคณะกรรมการ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้นำชุมชน 3) ประเภทการจัดสวัสดิการชุมชน ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบของการจัดสวัสดิการสังคมในรูปแบบ ระบบการช่วยเหลือทางสังคม (Social Assistance) ซึ่งเป็นการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันในมวลหมู่สมาชิกตามความจำเป็นพื้นฐานตามสภาพปัญหาความเดือดร้อน คือ เกิด เจ็บ แก่ และตาย ส่วนสวัสดิการที่นอกจากเหื่อนจากนั้นเป็นสวัสดิการที่กลุ่มต่างๆ จัดเพิ่มขึ้นตามกำลังเงินทุน และความต้องการของกลุ่ม 4) การเชื่อมโยงกองทุนสวัสดิการชุมชนสู่การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นด้านอื่นๆ ประกอบด้วย เงินขวัญถุงเด็กแรกเกิด ค่ารักษาพยาบาลหรือค่าเยี่ยมไข้ ช่วยเหลือกรณีเสียชีวิต และช่วยเหลือผู้สูงอายุเป็นส่วนใหญ่ หรือตามสภาพและปัญหาความต้องการของสมาชิกในแต่ละกองทุนซึ่งมีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อกองทุนสวัสดิการชุมชนโดยสรุป

1. กองทุนสวัสดิการชุมชนควรเพิ่มประสิทธิภาพเกี่ยวกับการดำเนินงานให้กับผู้บริหารกองทุนฯ ได้เข้าใจหลักคิดการดำเนินงานของกองทุน
2. กองทุนสวัสดิการชุมชนควรมีกระบวนการสร้างความเข้าใจกับการดำเนินงานกองทุน โดยเฉพาะในด้านความเชื่อด้านศาสนา (อิสลาม) ที่อาจทำให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน
3. ทำให้สวัสดิการชุมชนไปเชื่อมโยงกับการจัดสวัสดิการของรัฐ เช่น การจ่ายเบี้ยยังชีพผ่านกองทุน
4. กองทุนฯ ควรมีการพัฒนาการจัดระบบการจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพ
5. กองทุนฯ ควรมีการขยายฐานสมาชิกในเชิงคุณภาพ เช่น การสร้างความเข้าใจกับกลุ่มคนในชุมชน โดยไม่นำตัวเงินมาเป็นตัวหลักในการขยายฐานสมาชิกกองทุนฯ

ข้อเสนอแนะต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ รับรู้ ร่วมกันเพื่อกำหนดแผนต่อไป
2. การสร้างความเข้าใจกับผู้บริหาร อปท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เกี่ยวกับการสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนฯ โดยจะต้องจัดให้มีการประชุม/อบรม หรือชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรอย่างเป็นทางการให้ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลและปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลรับทราบในแนวทางปฏิบัติ และผู้บังคับบัญชาที่เกี่ยวข้องจะต้องใช้ระบบการสั่งการกับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติ
3. องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องไม่สร้างเงื่อนไขในการสนับสนุนงบประมาณให้กับกองทุน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องบรรจุเรื่องการจัดสวัสดิการชุมชนเข้าสู่แผนงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ โดยใช้แผนแม่บทชุมชนเป็นตัวเชื่อม
4. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริม สนับสนุน และผลักดันให้มีการจัดสรรงบประมาณ สมทบเข้ากองทุนสวัสดิการชุมชนในสัดส่วนที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นศักยภาพของชุมชน และค่อยๆ ลดลงเมื่อมีความพร้อมมากขึ้นเพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเอง ในการจัดสวัสดิการชุมชน
5. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรเชื่อมโยงการจัดสวัสดิการชุมชนของกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลไทยสามัคคี ร่วมกับการพัฒนาและงานด้านสวัสดิการอื่นๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน และแบ่งเบาภารกิจของ อปท.

ข้อเสนอแนะต่อสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

1. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนควรมีโปรแกรมสำเร็จรูปเกี่ยวกับการบริหารกองทุนให้กับ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปใช้กับกองทุนสวัสดิการชุมชน
2. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนควรผลักดันให้รัฐสนับสนุนกองทุนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้กองทุนสวัสดิการชุมชนเกิดความความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะต่อกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1. กระทรวงฯ ควรมีการสนับสนุนงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง หาแนวทางในการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนให้เกิดความยั่งยืน และหาวิธีการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนไปสู่การจัดสวัสดิการทั่วหน้า
2. กระทรวงฯ ควรมีการส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยกับกลุ่มกองทุนสวัสดิการชุมชนที่กำลังอยู่ในระยะของการเริ่มดำเนินงาน
3. กระทรวงฯ ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับตัวชี้วัด เกณฑ์มาตรฐานการดำเนินงานของกองทุนให้เกิดความยั่งยืน
4. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ควรมีแนวทางในการกำหนดนโยบายระยะยาวเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการสร้างเครือข่ายที่เน้นเรื่องการสร้างความเข้มแข็งของกองทุนภาคประชาชน ฯลฯ
5. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ควรสนับสนุนการดำเนินการของกองทุนภาคประชาชนในประเด็นการสร้างความแข็งแกร่งในการบริหารจัดการกองทุน เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับกองทุน รวมถึงวิธีคิดเรื่องการออม ความรู้เรื่องการลงทุน ความเสี่ยงภัย การวิเคราะห์สถานการณ์การเงิน ที่มีผลต่อสถานะของกองทุนในอนาคต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผลักดันให้เกิด พรบ.สวัสดิการชุมชน
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณเพิ่มในการพัฒนาสวัสดิการ ด้านอื่นๆ โดยเฉพาะเรื่องภัยพิบัติ จะต้องจัดสรรงบประมาณเป็นการเฉพาะสนับสนุนมาที่กองทุนโดยตรง
3. ควรกำหนดเป็นนโยบายหลักของประเทศ และดำเนินการอย่างจริงจังในเรื่อง สวัสดิการชุมชน และผลักดันให้เกิด พ.ร.บ. สวัสดิการชุมชน
4. ผู้บริหารประเทศควรให้ความสำคัญกับเรื่องสวัสดิการชุมชนเป็นกรณีพิเศษเพราะเป็นเรื่องของคนส่วนใหญ่ (ส่วนรวม) ควรสนับสนุนงบประมาณสมทบกองทุนอย่างต่อเนื่องทุกปี
5. รัฐบาลไม่ควรให้หน่วยงานต่างๆ ดำเนินงานซ้ำซ้อนในเรื่องสวัสดิการสังคม หรือเปิดทางเลือกด้านสวัสดิการมากเกินไป เช่น มาตรา 14 ที่กระทรวงแรงงานดำเนินการ ได้ส่งผลกระทบต่อสวัสดิการชุมชน เพราะประชาชนเกิดความสับสนและขาดความเชื่อถือ
6. รัฐบาลควรมีการดำเนินกิจกรรมในการขับเคลื่อนสวัสดิการชุมชนอย่างต่อเนื่อง
7. รัฐบาลควรผลักดันให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมของกองทุนฯ
8. รัฐบาลควรให้กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการในด้านต่างๆ มีการจัดโครงการศึกษาวิจัยร่วมกับชุมชนหรือกับกองทุนสวัสดิการชุมชนในพื้นที่เกี่ยวกับสวัสดิการในด้านต่างๆ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการบริหารจัดการและขับเคลื่อนต่อไปในอนาคต
9. รัฐบาลควรให้กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการในด้านต่างๆ มีการประเมินผลของการจัดสวัสดิการในด้านต่างๆ ร่วมกับชุมชนหรือกับกองทุนสวัสดิการชุมชนในพื้นที่เพื่อจะได้ดำเนินการจัดสวัสดิการได้ตรงกับความต้องการและมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยเรื่อง

กระบวนการส่งเสริมและการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบ ให้มีสมรรถนะสูงในการบริหารจัดการเครือข่ายในระดับท้องถิ่น

ปีที่ทำวิจัย : ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555

หน่วยงาน : กองส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ

.....

วัตถุประสงค์

เพื่อการศึกษากระบวนการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบให้มีสมรรถนะสูงในการบริหารจัดการเครือข่ายระดับท้องถิ่น เพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมาย ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการเครือข่ายระดับท้องถิ่น เพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมายและศึกษาองค์ประกอบหลักขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีสมรรถนะสูงในการบริหารจัดการเครือข่ายระดับท้องถิ่นเพื่อพัฒนากลุ่มเป้าหมาย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบประเด็นที่สำคัญดังนี้ จากการศึกษากระบวนการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลพุดซา จังหวัดนครราชสีมาและองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านพร้าว จังหวัดนครนายก พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการเครือข่ายระดับท้องถิ่น ประกอบด้วย การให้การสนับสนุนของผู้บริหาร ศักยภาพของเจ้าหน้าที่ การมีส่วนร่วมของเครือข่าย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน และมนุษยสัมพันธ์ โดย องค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสองแห่ง มีศักยภาพในการบริหารจัดการเครือข่ายในระดับค่อนข้างมาก มีการทำงานเครือข่ายที่เป็นรูปธรรม มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของเครือข่ายเด่นชัด รวมทั้งผู้บริหารให้ความสำคัญและสนับสนุนงานพัฒนาสังคม ตลอดจนการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรในระดับสูง และผลการประเมินสมรรถนะของบุคลากร อบท. และตัวแทนเครือข่ายในงานวิจัยนี้ พบว่า สมรรถนะที่ต้องการการพัฒนา 3 ลำดับแรกคือ สมรรถนะด้านความเข้าใจผู้อื่น (ร้อยละ 84) ด้านการบริการที่ดี (ร้อยละ 81) และด้านสภาวะผู้นำ (ร้อยละ 70) ซึ่งข้อค้นพบเหล่านี้ น่าจะได้นำไปสู่การพิจารณาเพื่อปรับเข้าแผนการพัฒนสมรรถนะการบริหารจัดการเครือข่ายของ อบท. ต้นแบบในอนาคตได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

สำหรับกองส่งเสริมและพัฒนาเครือข่าย

1. ควรสนับสนุนกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบให้มีสมรรถนะสูงในการบริหารจัดการเครือข่ายระดับท้องถิ่น ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องและจริงจัง
2. ควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของ อบท. ในการบริหารจัดการเครือข่ายเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ทั้งการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่ได้รับงบประมาณจาก กพข. และโครงการ/กิจกรรมตามแผนฯ ที่ กพข. กำหนดไว้
3. ควรหาแนวร่วมที่หลากหลายมาช่วยสนับสนุนการทำงานให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ เช่น โรงเรียน อาจประสานหรือขอความร่วมมือให้โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาต้นสังกัดของเด็ก และเยาวชนที่เข้าเป็นคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนของตำบลนั้นๆ ได้รับทราบ และหาเวทีให้เด็กได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับกิจกรรมของแต่ละตำบลร่วมกัน ซึ่ง จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพทางความคิดให้แก่เด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก
4. ควรจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะที่จำเป็นในการบริหารจัดการเครือข่ายระดับท้องถิ่น ตามผลการประเมินสมรรถนะที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้ให้แก่บุคลากรของ อบต. และเครือข่าย ซึ่งได้แก่หลักสูตรเพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านความเข้าใจผู้อื่น ด้านการบริการที่ดีและด้านสภาวะผู้นำ

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. อบต. ในฐานะที่เป็นผู้บริหารจัดการเครือข่ายระดับท้องถิ่นต้องประสานให้ทุกๆ เครือข่ายหรือทุกๆ กลุ่มมีโอกาสเข้าประชุมร่วมกันและพบปะ ทำความรู้จักกัน นอกจากนั้น จะต้องเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน เครือข่ายที่เข้มแข็งกว่าหรือมีประสบการณ์มากกว่าจะต้องช่วยพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายที่อ่อนแอหรือด้อยประสบการณ์กว่าเพื่อให้การทำงานเครือข่ายในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการลดปัญหาสังคม
2. ต้องติดตามและประเมินผลการทำงานของเครือข่ายอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพื่อสามารถให้การสนับสนุนในส่วนที่ยังเป็นปัญหาอุปสรรค ในขณะเดียวกันส่งเสริมและพัฒนาจุดเด่นให้เป็นที่ยอมรับ ซึ่งเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้คนทำงานมีความอยากที่จะทำงานเพื่อสังคมต่อไป ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อชุมชนโดยรวม
3. ประเมินสมรรถนะของบุคลากรที่ทำงานด้านสังคมและบุคลากรเครือข่าย ควรประเมินแบบ 360 องศา คือ ผู้บริหาร ตนเอง เพื่อนร่วมงาน ปละผู้ใต้บังคับบัญชา ประเมินซึ่งกันและกันจึงจะเป็นการประเมินที่มีคุณภาพ ฯลฯ
4. สร้างมาตรฐานการบริหารจัดการเครือข่ายที่เป็นระบบ ไม่ยึดติดที่ตัวบุคคลเพื่อให้การพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายเป็นไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

งานวิจัยเรื่อง

การศึกษาการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคธุรกิจในการช่วยเหลือสังคม (CSR)

ปีที่ทำวิจัย : ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555

หน่วยงาน : สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1-12

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

.....

วัตถุประสงค์

เพื่อหาแนวทางและวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมขององค์กรภาคธุรกิจในการช่วยเหลือสังคม และเพื่อนำแนวทางที่ได้ไปส่งเสริมสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานองค์กรภาคธุรกิจในการช่วยเหลือสังคมต่อไป

ผลการวิจัย

พบว่า แนวทางการช่วยเหลือสังคมขององค์กรธุรกิจมีดังนี้ เปิดโอกาสการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาส การสร้างงานให้แก่ชุมชนท้องถิ่น และส่งเสริมให้มีการนำสิ่งของหรือวัสดุเหลือใช้มาสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ชุมชน การสร้างการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนให้อยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างมีความสุข การส่งเสริมการใช้ชีวิต การทำการเกษตรและการประกอบอาชีพโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการผลิตที่ไม่ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขและลดการลาออกของพนักงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการจัดตั้งสมาคมความรับผิดชอบต่อสังคมในระดับภูมิภาค เพื่อเป็นหน่วยงานในการขับเคลื่อนให้องค์กรธุรกิจในพื้นที่ดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม
2. ควรประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานภาครัฐตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนให้องค์กรธุรกิจดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัย

1. ควรมีการศึกษาวิจัยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินการในการขับเคลื่อนให้องค์กรธุรกิจดำเนินกิจกรรมการช่วยเหลือสังคม
2. ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือด้าน CSR ในสังคมไทย
3. ควรมีการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคธุรกิจในการช่วยเหลือสังคมเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

งานวิจัยเรื่อง

โครงการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัย

ชุมชนหนองหารหลวง จังหวัดสกลนคร

ปีที่ทำวิจัย : ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555

หน่วยงาน : สำนักงานการเคหะแห่งชาติ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

.....

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบ โดยประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์มูลเหตุแห่งปัญหาเพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาในลำดับต่อไป 2) เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ 3) เพื่อสร้างแนวทางของการทำงานร่วมกันในลักษณะไตรภาคีโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการพิทักษ์และดูแลสภาพแวดล้อมของพื้นที่เป็นสำคัญ อันเป็นแนวทางที่ตอบรับกับนโยบายการพัฒนาเมืองสู่เมืองน่าอยู่และยั่งยืน

ผลการวิจัย

พบว่า ชุมชนหนองหารหลวง มีระบบการช่วยเหลือคนในชุมชนในรูปแบบของการตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ มีการทำกิจกรรมทั้งทางวัฒนธรรมและประเพณีภายในชุมชนมาอย่างต่อเนื่องโดยตลอด จึงกลายเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งเชิงสังคมอย่างเห็นได้ชัดในที่สุด สำหรับประเด็นปัญหาด้านกายภาพที่สำคัญมากที่สุดของชุมชนได้แก่ ปัญหาความไม่เพียงพอของพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านและสภาพวัสดุก่อสร้างบ้านที่อยู่ในสภาพไม่แข็งแรง ทั้งนี้คณะทำงานได้ทำการออกแบบการปรับปรุงบ้านต้นแบบและนำเสนอต่อประชาชนในชุมชน เพื่อคัดเลือกรูปแบบที่พึงพอใจมากที่สุด โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลัก และดำเนินการก่อสร้างโดยประชาชนในพื้นที่ ภายใต้งบประมาณจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านกายภาพ การมีพื้นที่ใช้สอยภายในชุมชนที่เพียงพอ เพื่อการทำกิจกรรมของครอบครัวร่วมกันมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง มีพื้นที่พักผ่อนหรือพื้นที่สีเขียวส่วนกลางเพื่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดี
2. ด้านสังคม ควรส่งเสริมความเข้มแข็งของกลุ่มสหกรณ์ชุมชน จัดระเบียบและสร้างสวัสดิการภายในชุมชน เพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชนและความร่วมมือในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต
3. ด้านสุขอนามัยสิ่งแวดล้อม การเคหะแห่งชาติควรให้การสนับสนุนระบบการจัดเก็บและแยกย่อยขยะเพื่อสุขอนามัยที่ดีของชุมชน โดยคอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือ เพื่อสร้างความร่วมมือกับชุมชน อย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นชุมชนต้นแบบ

งานวิจัยเรื่อง
การศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของท้องถิ่น
ด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัย

ปีที่ทำวิจัย : ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555
หน่วยงาน : สำนักงานการเคหะแห่งชาติ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

.....

วัตถุประสงค์

1) เพื่อรวบรวมรูปแบบการเรียนรู้ของท้องถิ่น ปัญหาการดำเนินงาน การจัดการให้ความรู้ของท้องถิ่นในด้านที่อยู่อาศัย 2) วิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม พัฒนาหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ท้องถิ่น 3) พัฒนาเครือข่ายต้นแบบความร่วมมือในการพัฒนาที่อยู่อาศัยในระดับท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม 4) ผลิตสื่อเพื่อใช้ในการอบรมเชิงปฏิบัติการและสามารถนำไปเผยแพร่และสร้างความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาที่อยู่อาศัยในระดับครอบครัว และ 5) เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นว่าด้วยเรื่องการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวผ่านการจัดการที่อยู่อาศัย ร่วมกับสถานศึกษาในเครือข่ายต่างๆ

ผลการวิจัย

พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ของท้องถิ่น รวมถึงปัญหาในการดำเนินงาน การจัดการความรู้ของท้องถิ่นในด้านที่อยู่อาศัย ซึ่งพบว่าเป็นการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาสาระด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่กระจัดกระจายอยู่ในสาระวิชาต่างๆ มิได้เป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เรื่องการพัฒนาที่อยู่อาศัยเป็นประเด็นหลักในการเรียนรู้ ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม สำหรับหลักสูตรท้องถิ่นว่าด้วยเรื่องการสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวผ่านการจัดการที่อยู่อาศัยในระดับครอบครัว มิได้ตั้งอยู่บนฐานสาระการเรียนรู้ 8 สาระวิชา (The Subject Based Approach) แต่เป็นการทำหลักสูตรแบบหัวข้อ/เรื่อง (The Thematic or Topic Approach) โดยใช้เรื่อง “บ้านอยู่สบาย” เป็นแกนในการเรียนรู้ เมื่อนำไปใช้จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จึงทำให้หลักสูตรเข้าไปเกี่ยวข้องกับวัฏธรมชีวิตความเป็นอยู่ (ที่อยู่อาศัย) ในท้องถิ่นของผู้เรียน และเตรียมผู้เรียนให้พร้อมในการใช้ชีวิตจริงในโลกของผู้ใหญ่ รวมถึงการเปิดโอกาสให้เขาได้รู้จักตนเองจากศักยภาพใหม่ที่เขาค้นพบรวมถึงความสามารถควบคุมตนเองในการใช้ชีวิตในสังคมที่มีความเสี่ยงสูงของศตวรรษนี้ ดังนั้น รูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมจึงควรเป็นรูปแบบการเรียนรู้แบบบูรณาการ ที่ช่วยให้เกิดการ

ต่อยอดความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนไปสู่ความรู้ใหม่จากการลงมือปฏิบัติ (การพัฒนาที่อยู่อาศัย) ร่วมกับสมาชิกในเครือข่าย และย้อนทวนกลับไปมองการปฏิบัตินั้นอีกครั้ง ทำให้เกิดการรับรู้คุณค่าใหม่ของการพัฒนาที่อยู่อาศัยนั้นได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการนำหลักสูตรนี้ไปทำวิจัยในภูมิภาคอื่นๆ ให้ครบทั้งประเทศ
2. ควรมีการเสนอให้สถานศึกษาได้ใช้ในหลักสูตรนี้ เพราะเป็นหลักสูตร ที่อยู่ในกลยุทธ์สำคัญของ คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ใน กลยุทธ์ 1 เรื่องคุณธรรมจริยธรรม และการจัดการเรียนการสอน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
3. หน่วยงานการศึกษาท้องถิ่น โดยเฉพาะจังหวัดขอนแก่น ควรมีการติดตามผลการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเยาวชน และนำหลักสูตรนี้ไปใช้อย่างต่อเนื่อง
4. ควรมีการนำหลักสูตรนี้ไปใช้ในโครงการเพื่อแก้ปัญหาสังคม โดยเฉพาะโครงการรื้อบ้าน รั้วชุมชน และรั้วโรงเรียน โดยให้นักเรียนเป็นแกนนำในการเรียนรู้และร่วมแก้ปัญหา

งานวิจัยเรื่อง

การศึกษารูปแบบการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น

เพื่อการจัดสวัสดิการสังคม

ปีที่ทำวิจัย : ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556

หน่วยงาน : สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ

.....

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้ในการจัดสวัสดิการสังคม 2) เพื่อศึกษาแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมในระดับชุมชน 3) เพื่อศึกษารูปแบบการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่บริบททางสังคมวัฒนธรรม

ผลการวิจัย

พบว่า ชุมชนที่มีภูมิปัญญาและมีศักยภาพควรแก่การส่งเสริมเพื่อการจัดสวัสดิการให้มีความเหมาะสมกับชุมชนในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบ 2 ชุมชน ภูมิปัญญาการทำผ้าหมักโคลนของชุมชน บ้านนาต้นจั่น ตำบลบ้านตึก อำเภอศรีษะเกษ จังหวัดสุโขทัย และภูมิปัญญาการแสดงกระต่ายข่มจันทร์และดนตรีไทยของชมรมผู้สูงอายุตำบลไผ่ล้อม อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดให้มีสวัสดิการกับชาวบ้านเรื่องการฝึกอบรมเพิ่มเติมความรู้เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น การแกะลายผ้า การตัดเย็บเสื้อผ้า เป็นต้น
2. การจะเรียนรู้หรือศึกษาอะไรก็ตาม อย่าเน้นเลียนแบบแต่ต้องรู้จักศึกษาและปรับปรุงให้แปลกและแตกต่าง เน้นแสดงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น เพื่อเพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้กับสินค้า ถ้าเราเลียนแบบก็จะต้องตามเค้าอยู่ตลอดเวลา
3. ชุมชนควรตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาให้มากยิ่งขึ้น โดยการส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีการเรียนรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญาต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นให้มีการสืบทอดต่อไป

4. ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องตระหนักเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาด้านต่างๆ ให้มีทิศทางที่เหมาะสม
5. ควรส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ ร่วมศึกษาภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐเปิดเวทีให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้จัดแสดงผลการศึกษาภูมิปัญญา เพื่อเป็นแนวทางในการสืบทอดและอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่มีในชุมชน
6. การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มผู้สูงอายุ ทำให้คนที่เป็นสมาชิกมีสุขภาพที่ดีกว่าคนที่ไม่ได้เป็นสมาชิก (เสียชีวิตน้อยกว่า)
7. ชุมชนท้องถิ่นควรศึกษาภูมิปัญญาทั้งหมดที่มีในพื้นที่ พร้อมทั้งหาแนวทางในการเผยแพร่และสืบทอดภูมิปัญญาที่มีในชุมชนทั้งหมด
8. ควรมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการในชุมชน โดยเน้นสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องสวัสดิการ แนวทางการจัดสวัสดิการที่ไม่เน้นเป็นตัวเงินให้ชุมชนได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดสวัสดิการในชุมชน

งานวิจัยเรื่อง

การสังเคราะห์งานวิจัยด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระหว่างปี 2546 – 2552

ปีที่ทำวิจัย : ปีงบประมาณ พ.ศ. 2553

หน่วยงาน : สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

.....

วัตถุประสงค์

1) เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่สนับสนุนโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งเผยแพร่ ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2552 2) เพื่อใช้ผลการสังเคราะห์งานวิจัยสร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ 3) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ผลการวิจัย

พบว่า งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ประกอบด้วยงานวิจัยที่สนับสนุนโดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ วิทยานิพนธ์จากมหาวิทยาลัยของรัฐ และงานวิจัยอื่นๆ รวม 175 เรื่อง พบว่า คุณภาพงานวิจัยโดยเฉลี่ยมีระดับปานกลาง ประเด็นที่ควรมีการปรับปรุงคุณภาพมี 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การกำหนดขอบเขตของการวิจัยให้เหมาะสมและมีเหตุผลรองรับ 2) การเขียนสมมติฐานให้ถูกต้องและชัดเจน และ 3) การเขียนข้อจำกัดของงานวิจัยให้ถูกต้อง และมีเหตุผล ผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 7 กลุ่ม มีข้อค้นพบทางวิชาการ ดังต่อไปนี้

1. **กลุ่มการเคหะ** พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการพัฒนาที่อยู่อาศัยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมไทย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยกระบวนการด้านรัฐ เช่น การพัฒนาที่ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบท และเน้นวิถีการพัฒนาที่ยั่งยืน การให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างพอเพียงในเรื่องระบบการผ่อนชำระ และผลักดันการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบก่อสร้าง การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการป้องกันภัยธรรมชาติ 2) ปัจจัยกระบวนการของชุมชน เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแกนนำในการพัฒนาเรื่องที่อยู่อาศัยควบคู่การพัฒนาสังคม และให้ความร่วมมือทั้งด้านบุคลากร เงิน และข้อมูลต่อการเคหะแห่งชาติในการพัฒนาที่อยู่อาศัย และ 3) ปัจจัยด้านผู้อยู่อาศัย เช่น การดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. กลุ่มเด็กและเยาวชน พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีความมั่นคงอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยกระบวนการด้านรัฐ เช่น การใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด การกวาดล้าง สื่อ/เว็บไซต์ที่มีผลกระทบต่อร่างกาย/ อารมณ์/ จิตใจ/พฤติกรรม และการทำสื่อสร้างสรรค์เพื่อรณรงค์/ปลูกฝังค่านิยมวัฒนธรรมที่ดี 2) ปัจจัยกระบวนการด้านชุมชน เช่น การขับเคลื่อนงานแบบบูรณาการ การจัดสภาพแวดล้อมในชุมชนที่ดี และการสร้างพื้นที่ให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วม/ กิจกรรม 3) ปัจจัยกระบวนการด้านโรงเรียน เช่น การเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง การให้โอกาสและพื้นที่สำหรับเด็กที่หลากหลาย การจัดสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดี และการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถสอน/ดูแล 4) ปัจจัยกระบวนการด้านครอบครัว เช่น การให้ความรักความอบอุ่น การพูดคุยให้เวลามากขึ้น และการส่งเสริมให้เด็กได้ค้นพบศักยภาพของตน 5) ปัจจัยกระบวนการด้านเด็กและเยาวชน เช่น การค้นหาศักยภาพของตน การแสดงออกในทางสร้างสรรค์ การฝึกใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และการฝึกคิดวิเคราะห์

3. กลุ่มครอบครัว พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการสร้างครอบครัวที่เข้มแข็ง ประกอบด้วย 1) ปัจจัยกระบวนการด้านรัฐ/สังคม เช่น ทูตทางสังคม การเสริมสร้างความปลอดภัยให้กับสังคม และการสนับสนุนทางเศรษฐกิจให้มีความมั่นคงมากขึ้นในทุกครัวเรือน 2) ปัจจัยกระบวนการด้านชุมชน เช่น การปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกในชุมชน เช่น การร่วมมือผลักดันให้เครือข่ายและผู้นำพัฒนาวิธีการใหม่ ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การรวมพลังในชุมชน เพื่อส่งเสริมสถาบันครอบครัวที่มีความเข้มแข็ง 3) ปัจจัยกระบวนการด้านครอบครัว เช่น ครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคง ครอบครัวสมบูรณ์ ไม่มีการหย่าร้าง สภาพครอบครัวไม่แตกแยก และมีความพร้อมในการสร้างครอบครัว 4) ปัจจัยกระบวนการด้านสัมพันธภาพในครอบครัว เช่น การใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว การพูดคุยปรึกษาหารือและตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ของสมาชิกในครอบครัว การแสดงออกซึ่งความรักและความเอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจาและใจของสมาชิก และการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ที่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว

4. กลุ่มชุมชนและสังคม พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการสร้างชุมชนและสังคมมีคุณภาพ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยกระบวนการด้านรัฐ/สังคม เช่น การประสานงาน มีส่วนร่วม และให้แนวทางในการช่วยเหลือ การส่งเสริมสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ การประเมินและการศึกษาความเป็นไปได้ของกรอบมาตรฐานการปฏิบัติงาน การประเมินผลและการปรับปรุงระบบ โครงสร้าง กระบวนการทำงาน และผลงานของหน่วยงาน องค์กร และเครือข่าย และ การพัฒนารูปแบบโครงการที่มีกิจกรรมเชิงรุกหลากหลาย 2) ปัจจัยกระบวนการด้านชุมชน/ สังคม เช่น การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชนและผู้นำทางศาสนา การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมในชุมชน การสนับสนุนช่วยเหลือสวัสดิการชุมชน และการจัดทำฐานข้อมูลทางชุมชน และ 3) ปัจจัยกระบวนการด้านบุคคล เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การพัฒนาทักษะการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิต การรักษาพยาบาลแบบองค์รวม และการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

5. กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการส่งเสริมผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ ได้รับสวัสดิการสังคมและความมั่นคงในการดำรงชีวิต ประกอบด้วย 1) ปัจจัยกระบวนการด้านรัฐ/หน่วยงาน เช่น การติดตามและประเมินการแก้ปัญหาอย่างลึกซึ้ง การประชาสัมพันธ์ ให้ภาคประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาและเฝ้าระวังปัญหา การสร้างค่านิยมที่ถูกต้องในการดำรงชีวิต และการสร้างความสัมพันธ์/ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน 2) ปัจจัยกระบวนการด้านชุมชน เช่น สร้างเครือข่ายการเฝ้าระวังปัญหาในชุมชน และสร้างงานให้แก่คนในชุมชนท้องถิ่น 3) ปัจจัยกระบวนการด้านครอบครัว เช่น ให้ความรัก ความอบอุ่นและการดูแลเอาใจใส่ และ พ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นต้นแบบที่ดี และ 4) ปัจจัยกระบวนการด้านบุคคล เช่น สร้างจิตสำนึกที่ดี ค่านิยมที่ถูกต้อง และได้รับการฟื้นฟูสภาพร่างกาย จิตใจ จากสังคม และ ครอบครัว

6. กลุ่มสตรี พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเสริมสร้างสตรีให้เข้มแข็ง ประกอบด้วย 1) ปัจจัยกระบวนการด้านรัฐ/หน่วยงาน เช่น การประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ แก่กลุ่มสตรี เกี่ยวกับการตกเป็นเหยื่อการค้าหญิง การปรับเปลี่ยน แก้ไขข้อกฎหมายบางประเด็นในที่คุกคามความเสมอภาคทางเพศ การเปิดโอกาสให้สตรีได้มีส่วนร่วมหรือแสดงบทบาททางสังคม 2) ปัจจัยกระบวนการด้านชุมชน/สังคม เช่น การปรับเปลี่ยน/การลดแนวคิดของสังคมในเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบผู้ชายเป็นใหญ่ ทัศนคติทางเพศ และทัศนคติทางชาติพันธุ์ ตั้งแต่ระดับโรงเรียน ชุมชน และสังคม การส่งเสริมรูปแบบการเลี้ยงดูในครอบครัวที่ให้ความเสมอภาคหญิงชายเท่าเทียมกัน การตระหนักต่อปัญหาการค้าสตรีและมนุษย์ และความไม่เสมอภาคหญิงชาย 3) ปัจจัยกระบวนการด้านครอบครัว เช่น การแสดงบทบาทในครอบครัวระหว่างเพศหญิงและเพศชายในลักษณะที่เกื้อกูลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลในครอบครัวที่ยึดถือโครงสร้างผู้ชายเป็นใหญ่ในครอบครัว สนับสนุน และการเปิดโอกาสให้สตรีได้แสดงบทบาทออกมาในสังคม และ 4) ปัจจัยกระบวนการด้านบุคคล เช่น การพัฒนาฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ความสามารถของสตรี และการติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง

7. กลุ่มผู้สูงอายุ พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยกระบวนการด้านรัฐ/หน่วยงาน เช่น การส่งเสริมการเตรียมความพร้อมผู้สูงอายุด้านสุขภาพและเศรษฐกิจ การเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพในสถานบริการระดับต้น การเพิ่มมาตรการภาษี การรณรงค์ให้เกิดความตระหนักในการดูแลผู้สูงอายุ และสร้างโอกาสการทำงานในชนบท 2) ปัจจัยกระบวนการด้านชุมชน เช่น การจัดตั้งกองทุนสงเคราะห์ในชุมชนการสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุ การจัดอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ การจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพสม่ำเสมอ และการพัฒนาชมรมผู้สูงอายุให้เป็นศูนย์สามวัย และ 3) ปัจจัยกระบวนการด้านครอบครัว เช่น การให้ความรักและความอบอุ่นในครอบครัว และการอยู่ร่วมกันหลายวัยในครอบครัว 4) ปัจจัยกระบวนการด้านบุคคล เช่น การร่วมกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพต่าง ๆ และการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1) ผลการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจ องค์ความรู้และทักษะการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มตามศักยภาพ ในกลุ่มการเคหะพบว่า การเผยแพร่ให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องการผ่อนชำระยังไม่เพียงพอ ส่งผลให้เกิดปัญหาในเรื่องการยึดคืน และการกู้เงินนอกระบบ ทำให้ไม่สามารถผ่อนส่งที่อยู่อาศัยได้ กลุ่มชุมชนและสังคมพบว่าองค์กรชุมชนมีปัญหาเรื่องไม่มีศักยภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีสาเหตุหนึ่งมาจากกระทรวงฯ มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ และขาดการวิเคราะห์งานสำหรับบุคลากร กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ ส่วนหนึ่งไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการภาครัฐได้ ทำให้คุณภาพชีวิตต่ำ ดังนั้น **กระทรวงฯ ควรพิจารณาทบทวนเรื่องงบประมาณ ควรพัฒนาบุคลากรให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองดีขึ้น** โดยการให้บุคลากรในหน่วยงานได้วิเคราะห์งาน และเรียนรู้เรื่องมาตรฐานและตัวชี้วัดการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) ผลการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า ฐานข้อมูลที่พัฒนาขึ้นยังไม่สมบูรณ์และไม่เป็นปัจจุบัน ได้แก่ กลุ่มการเคหะ กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มชุมชนและสังคม กลุ่มครอบครัว กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ กลุ่มสตรี และกลุ่มผู้สูงอายุ จึงมีปัญหาในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์และอ้างอิงได้ นอกจากนี้ยังพบว่าองค์กรระดับชุมชนไม่มีศักยภาพในการพัฒนาทักษะความสามารถด้านการจัดทำฐานข้อมูลและการประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ในขณะที่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนพิการยังมีปัญหาไม่สามารถเข้าถึงระบบสวัสดิการทางสังคมได้อย่างเท่าเทียมกันทุกกลุ่มและทุกระดับ เนื่องจากฐานข้อมูลไม่สมบูรณ์และขาดการประชาสัมพันธ์ ดังนั้น **กระทรวงฯ ควรเร่งดำเนินการจัดทำและพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย และประชาสัมพันธ์ให้ทราบทั่วถึงกันทุกฝ่าย** ในการนำฐานข้อมูลไปใช้ร่วมกัน ทั้งนี้อาจมีการแบ่งลำดับขั้นของความลับในการเข้าถึงข้อมูล เพื่อให้สามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

3) ผลการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นงานวิจัยเฉพาะกลุ่ม และเป็นการวิจัยเอกวิทยาการ (สาขาวิชาเดียว) แต่ปัจจุบันปัญหาสังคมมีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับแต่ละมิติในสังคมมากขึ้น การวิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ทำเฉพาะกลุ่มจึงไม่สามารถแก้ปัญหาสังคมที่ซับซ้อนเหล่านั้นได้อย่างครอบคลุม **กระทรวงฯ จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการงานวิจัยให้เป็นแบบสหวิทยาการ** ผลการวิจัยสหวิทยาการนอกจากจะได้ข้อค้นพบที่สามารถตอบคำถามวิจัยได้ตรงตามสภาพความเป็นจริงของโลกมากขึ้น ยังเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรของกระทรวงฯ ได้ทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน และสร้างความรู้ร่วมกัน อันจะนำไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในอนาคต

4) **ควรจะต้องมีการพัฒนาบุคลากรของกระทรวงฯ ให้มีศักยภาพในการวิจัย การสังเคราะห์งานวิจัยเพิ่มขึ้น และจงใจให้มีการวิจัยร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้มากขึ้น** เพราะบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาจะสามารถผลิตงานวิจัยที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สามารถให้คำแนะนำด้านการวิจัยที่มีคุณค่า

แก่ผู้ปฏิบัติในหน่วยงานอื่นได้มากขึ้น และสามารถประสานงาน ให้คำปรึกษาแก่นักวิจัยภายนอกให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพและมาตรฐาน อันจะนำไปสู่การใช้ประโยชน์จากการวิจัยเป็นฐานในการพัฒนางานด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มากยิ่งขึ้น

5) ผลการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนพิการเป็นกลุ่มที่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ไม่ได้ได้รับความเท่าเทียมตามสิทธิที่ควรได้รับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นกลุ่มที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดปัญหาที่ตามมา เช่น ปัญหายาเสพติด การขายบริการทางเพศ พฤติกรรมรุนแรง ในกลุ่มครอบครัว พบว่าชุมชนไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และไม่มีการรวมพลังของสมาชิกในชุมชน รวมทั้งยังพบว่าผู้สูงอายุอยู่ในสถานการณ์ความเสี่ยง ในการดำรงชีวิตให้อยู่รอด การถูกทำร้าย ถูกกดขี่ ด้านร่างกาย จิตใจ หรือถูกเอาเปรียบในสิทธิอื่นชอบธรรมอื่น ๆ และสภาวะที่สุขภาพกายและใจ ไม่สามารถดูแลช่วยเหลือตนเองได้ ครอบครัว สังคมขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้สูงอายุ และสภาพจิตใจของบุคคลเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุ กระทบงา **ควรมีการเร่งรัดการจัดทำกฎหมายสิทธิมนุษยชนให้เสร็จโดยเร็ว และบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผล** เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนกลุ่มนี้ ควรณรงค์และพัฒนาศักยภาพในการต่อต้านการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ควรส่งเสริมการเตรียมความพร้อมผู้สูงอายุทั้งทางด้านสุขภาพและเศรษฐกิจ และควรส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักในความสำคัญของการมีสุขภาพองค์รวมตลอดช่วงชีวิต โดยดำเนินการผ่านสมาชิกและองค์กรชุมชน

6) ผลการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ด้อยโอกาสมีสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นอย่างมาก เช่น ปัญหาการค้ามนุษย์ การเคลื่อนย้ายแรงงานต่างด้าว ผ่านประเทศเพื่อนบ้านเพื่อส่งต่อไปยังประเทศเป้าหมาย โดยที่กฎหมายประเทศไทยไม่สามารถใช้บังคับได้ ปัญหาดังกล่าวมีผลทำให้ปัญหาด้านกลุ่มเสี่ยง คือ กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ กลุ่มเด็กและเยาวชน และกลุ่มสตรีของไทยมีความรุนแรงมากขึ้น กระทบงา **ควรส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของหน่วยงานที่ทำหน้าที่สอดส่องดูแลกลุ่มเสี่ยงทั้งหลาย** รวมทั้งการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างประเทศ ด้านการเฝ้าระวังปัญหาการค้ามนุษย์ แรงงานข้ามชาติ คนขายขบ คนไร้สัญชาติ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและให้ความช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสมและทันทั่วทั้ง

7) ผลการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า กระบวนทัศน์ทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปเป็นบริโภควัตถุนิยม อาจเป็นสาเหตุก่อให้เกิดกลุ่มเสี่ยงต่อการค้าประเวณีเปลี่ยนจากการถูกล่อลวงเป็นความสมัครใจ กระบวนทัศน์ที่คงทนเกี่ยวกับการมีอำนาจเหนือกว่าของเพศชาย ทำให้กลุ่มสตรียังคงไม่ได้รับความเท่าเทียมหรือเสมอภาคในด้านต่าง ๆ ของชีวิต ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมตามมาหลายประการ เช่น ปัญหาการค้าหญิง การกระทำรุนแรงทางเพศ นอกจากนี้ เด็กไม่ได้รับการยอมรับในโรงเรียน และการขาดโอกาสที่จะได้รับการส่งเสริมให้ได้เรียนรู้ตามความสามารถและความสนใจ อาจเป็นสาเหตุให้เด็กถูกชักจูงไปในทางที่ผิด หรือเกิด

ความรู้สึกเป็นคณอกสังคม ปัญหาเหล่านี้ต้องการความร่วมมือในการแก้ปัญหาระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับบุคคล ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม ดังนั้น กระทรวงฯ ควรจะมีนโยบายเสริมสร้างความเข้มแข็งของหน่วยงานที่ทำหน้าที่สอดส่องดูแลกลุ่มเสี่ยงเหล่านี้ และส่งเสริมการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์ทางสังคมให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. กระทรวงฯ ควรให้ความสำคัญกับแผนการวิจัย แบบวิจัยและพัฒนา เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นนวัตกรรมสร้างสรรค์ ในการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
2. กระทรวงฯ ควรสนับสนุนการวิจัยส่งเสริมการนำศักยภาพของชุมชน และบุคคลมาใช้เป็นทุนในการพัฒนาประเทศ โดยการเน้นการวิจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เกษตรอินทรีย์ การนำสมุนไพรมาทำเวชสำอาง การส่งเสริมให้อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น
3. กลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ มีงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นเชิงสำรวจและติดตามผลและประเมินโครงการด้านการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม และการจัดสรรงบประมาณเพื่อสวัสดิการสังคม แต่มีงานวิจัยน้อยด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้น กระทรวงฯ จึงควรทำวิจัยด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนพิการ เช่น การวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้พิการให้สามารถดำรงชีวิตและพึ่งพาตนเองได้
4. กระทรวงฯ ควรสนับสนุนชุดโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลและสารสนเทศของกระทรวงฯ ทั้งนี้โครงสร้างของระบบ ต้องสามารถรองรับการทำงานของระบบย่อยทุกระบบของกระทรวงฯ ได้ ต้องสามารถเชื่อมต่อบริบทฐานข้อมูลจากกระทรวงและหน่วยงานอื่นๆ ได้ และต้องสามารถประมวลผลข้อมูลได้ทุกระดับการทำวิจัย
5. ผลการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่า ยังไม่มีการวิจัยเกี่ยวกับมาตรการการรับมือกับภัยพิบัติ ดังนั้น กระทรวงฯ จึงควรสนับสนุนการวิจัยเพื่อเฝ้าระวังและรับมือกับภัยพิบัติธรรมชาติและภัยพิบัติที่มนุษย์ทำขึ้น โดยครอบคลุมเรื่องการประสานงานเพื่อแสวงหาความช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพจากทั่วโลก เพื่อให้การฟื้นฟู ลุ่่วงเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้